

Наша СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 16 (1271) 20 КРАСАВІКА 2016 г.

26 красавіка - 30-я ўгодкі аварыі на Чарнобыльскай АЭС

Праект "Чытаем па-беларуску з Velcom" ахопіць усю Беларусь

Адукацыйны праект "Чытаем па-беларуску з Velcom", які летась прайшоў у менскіх школах, сёлета будзе працягнуты ў рэгіёнах Беларусі. Асветніцкая ініцыятыва па папулярызаванні беларускай мовы і літаратуры ахопіць 25 школ ў кожнай вобласці краіны, belapan.by. Як паведаміла прэс-служба кампаніі Velcom, першыя рэгіянальныя ўрокі для малодшых школьнікаў будуць арганізаваны ў красавіку і траўні ў Гомелі, Брагіне, Рэчыцы, Светлагорску, Мазыры і Жлобіне. А на пачатку новага навучальнага года каманда праекту "Чытаем па-беларуску з Velcom", у якую ўвайшлі вядомыя беларускія пісьменнікі і паэты, прыедзе з захапляльнымі заняткамі ў школы Берасця і Берасцейскай вобласці. Плануецца, што праект ахопіць

у агульнай колькасці 150 школ па ўсёй Беларусі, і больш як 15.000 вучняў пачатковых класаў атрымаюць дадатковыя веды па роднай беларускай мове, літаратуры і культуры. Настаўнікі праекту - вядомыя беларускія пісьменнікі, акцёры і тэлеведучыцы: Уладзімір Ліпскі, Раіса Баравікова, Юры Жыганонт, Таццяна Сівец, Алена Масла. Падчас урокаў у абласных і раённых цэнтрах вучні змогуць не толькі пазнаёміцца з сучаснымі беларускімі пісьменнікамі і іх творами, але і атрымаюць практычныя навыкі роднай мовы ў захапляльнай форме.

- Для пісьменніка ўдзел у праекце - гэта магчымасць дапамагчы настаўнікам адкрыць для дзяцей чароўны свет роднай мовы і літаратуры, пашыраць далягляд і асабіста зна-

ёміць дзяцей з творчасцю беларускіх літаратараў. Пасля першых заняткаў праекту "Чытаем па-беларуску з Velcom" у Менску вучні і настаўнікі пакінулі выдатныя водгукі. Таму цудоўна, што праект працягваецца: на мой погляд, кампанія Velcom пачала вельмі патрэбны праект для школ нашай краіны, - сказала пісьменніца, паэтка, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь Раіса Баравікова.

Ініцыятарам праекту выступіла кампанія Velcom пры падтрымцы Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь. Паводле інфармацыі арганізатараў, у праекце, які стартваў у кастрычніку 2015 года, прынялі ўдзел больш за 4.000 юных мачукоў.

Беларускае Радыё Рацыя.
Фота marketing.by.

130 гадоў з дня нараджэння Змітрака Бядулі

Змітрок БЯДУЛЯ, сапр.: Самуіл Яфімавіч Плаўнік (23 красавіка 1886, в. Пасадзец (цяпер Лагойскі раён, Менская вобласць) - 3 лістапада 1941, каля Уральска, Казахстан; псеўданімы: Саша Плік; Ясакар; Змітро Бядуля) - беларускі паэт і празаік, мовазнавец.

Нарадзіўся ў небагатай яўрэйскай сям'і. Бацька яго быў арандатарам, а зімой працаваў на лесанарыхтоўках. Часам ён займаўся дробным гандлем, любіў музыку - іграў на скрыпцы. Дзед, адзіны ў мястэчку каваль і меднік, меў уласную бібліятэку. У яго на паліцы, акрамя Талмуда і іншых рэлігійных кніг, стаялі тамы "Металічнае справы", "Геаметрыі", "Матэматыкі"... Яго дзеці - трое сыноў і чатыры дачкі, - атрымалі пачатковую адукацыю. Паміж старэйшай і малодшай дачкамі была розніца ў 25 гадоў.

Будучы З. Бядуля вучыўся ў пачатковай яўрэйскай школе - хедары, а пасля яе заканчэння - у школе рабінаў ешыбоше, які не скончыў. Ведаў іўрыт - старажытнаяўрэйскую мову, ідыш, нямецкую, беларускую, рускую і крыху польскую мовы. Нейкі час пра-

цаваў хатнім настаўнікам іўрыту.

З самага дзяцінства кнігі былі запалам будучага пісьменніка. Ён вышукваў іх самымі рознымі спосабамі. Выпісваў з Вільні, Масквы і Пецярбурга, выпрошваў ў паноў, шукаў у школах, якія знаходзіліся непаладэк. Як і браты, іграў на скрыпцы.

У 1912 г. быў запрошаны ў Вільню на сталую працу ў беларускія культурныя арганізацыі. Працаваў у рэдакцыі "Нашай нівы" разам з Янкам Купалам. Апавяданні, напісаныя Змітраком Бядулям у тыя гады, сталі класікай беларускай літаратуры. Першы мастацкі твор будучага пісьменніка ўбачыў свет у газеце "Наша ніва", ім стала імпрэсія на беларускай мове "Пяюць начлежнікі" ("Наша ніва", 1910).

Пасля ўстанаўлення савецкай улады некалькі год працаваў у газеце "Савецкая Беларусь" і іншых газетах, быў рэдактарам дзіцячага часопіса "Зоркі", грамадска-палітычнага і літаратурнага часопіса "Беларускае жыццё" (1919). У

1926 г. пачаў працаваць у Інстытуце беларускай культуры, быў першым рэдактарам краязнаўча-этнаграфічнага часопіса "Наш край". Уваходзіў у літаратурнае аб'яднанне "Маладняк", пасля - ва "Узвышша". Член Саюза пісьменнікаў СССР з 1934 г.

На пачатку Вялікай Айчыннай вайны быў вымушаны пакінуць Беларусь. Памёр ад інфаркту ў эвакуацыі каля Уральска, дзе і быў пахаваны.

Вікіпедыя.

80 гадоў з дня нараджэння Веры Рыч

Вера РЫЧ (па-ангельску: Vera Rich; 24 красавіка 1936, Лондан - 22 снежня 2009, Лондан, Вялікабрытанія) - ангельская паэтка, перакладчыца, журналістка і гісторык.

Атрымала адукацыю ў Лонданскім і Оксфардскім універсітэтах. Перакладчы-

цкую дзейнасць пачала з украінскіх перакладаў, але пад уплывам Часлава Сіповіча пачала перакладаць беларускія вершы. Яе першы пераклад з беларускай мовы - верш Янкі Купалы "На чужыне", надрукаваны ў часопісе "Бацькаўшчына".

Вера Рыч з'яўляецца аўтаркай зборніка "Як вада, як агонь" ("Like Water, Like Fire")

- першай у свеце анталогіі перакладаў вершаў беларускіх паэтаў на заходнееўрапейскую мову (ангельскую), які быў забаронены ў СССР у 1972 годзе, і зборніка "The Images Swarm Free" - падборкі перакладаў Алеся Гаруна, Максіма Багдановіча і Змітрака Бядулі. Дас-

ледала праблематыку яўрэйска-беларускіх адносінаў, гісторыі царквы на Беларусі, прапагандавала беларускую культуру на Захадзе. Пераклады з беларускай мовы вызначаюцца дакладнасцю і веданнем кантэксту. Пісала вершы на беларускую гістарычную тэматыку ("На ўгодкі Слуцкага паўстання", "Рэцэпт цуда" і іншыя). З 1993 года намеснік галоўнага рэдактара кварталніка "The Ukrainian Review" ("Украінскі агляд"), які з яе прыходам пачаў удзяляць значную ўвагу ўкраінска-беларускім культурным і гістарычным сувязям. Часта выступала з артыкуламі ў беларускім друку. Працавала над ангельскім перакладам "Новай зямлі" Якуба Коласа.

Вікіпедыя.

У Пакістане з'явіцца "Цэнтр беларускай мовы"

Як перадае БЕЛТА, праект абмяркоўваўся разам з іншымі кірункамі двухбаковага ўзаемадзеяння ў адукацыйнай сферы падчас візіту ў Пакістан дэлегацыі на чале з першым намеснікам міністра адукацыі Вадзімам Богушам 11-15 красавіка.

Цэнтр беларускай мовы павінен адкрыцца на базе Нацыянальнага ўніверсітэта сучасных моў Пакістана пры садзейнічання Менскага дзяржаўнага лінгвістычнага ўніверсітэта. Бакі ўжо ўзгаднілі змястоўную частку новай структуры.

У пасольстве Беларусі ў Пакістане адзначылі, што на ўзроўні міністэрстваў адукацыі дзвюх краін прынята рашэнне скласці дамову пра ўзаемнае прызнанне дакументаў пра адукацыю, навуковых ступеняў і званняў, а таксама распрацаваць і падпісаць дарож-

ную карту супрацоўніцтва ў сферы адукацыі.

Падчас перамоў абмяркоўваліся магчымасці абмену студэнтамі і выкладчыкамі, арганізацыі сумесных адукацыйных праграм і навуковых даследаванняў. У адказ на зацікаўленасць пакістанскага боку першы намеснік міністра адукацыі Вадзім Богуш пацвердзіў гатоўнасць беларускіх калегаў аказаць садзейнічанне ў стварэнні ўніверсітэта прыкладных кваліфікацый у Пакістане.

"Беларускі партызан".

ISSN 2073-7033

КАНФЕРЭНЦЫЯ ВІЦЕБСКАЙ АБЛАСНОЙ АРГАНІЗАЦЫІ ТБМ

10 красавіка, у нядзелю, адбылася X справаздачна-выбарная абласная канферэнцыя ТБМ у Віцебску. Адметна, што ўдзел у працы канферэнцыі прынялі кіраўнікі таварыства - Алег Трусаў і Алена Анісім.

Напачатку дэлегаты і госці хвілінай маўчанні ўшанавалі памяць сяброў таварыства, якія за апошні час пайшлі з жыцця.

Са справаздачным дакладам выступіў старшыня абласной рады Юрась Бабіч. Сярод іншага ён звярнуў увагу, у прыватнасці, на тое, што даўно ўжо стала своеасаблівай візітнай карткай абласной арганізацыі: традыцыйныя Літаратурныя чытанні памяці Васілія Быкава, якія штогод ладзяцца ў Бычках, на радзіме пісьменніка, і конкурс-агляд рэгіянальнага друку "З беларускім словам". Сярод нявырашаных пакуль праблем - аднаўленне дзейнасці раённых суполак ТБМ у Мёрах, Докшыцах, Браславе, Лёзне, а таксама актывізацыя працы Віцебскай гарадской арганізацыі.

У спрэчках дэлегаты і

мове быць проста не можа. Як прыклад сп-ня Нікіціна прывяла ўбачаны нядаўна заклік: "Кхайце беларускі лес".

Сябра абласной і рэспубліканскай радаў вядомая паэтка Марыя Баравік закрунула праблему ўзаемаадносін з уладамі на месцы, калі правесці беларускамоўную імпрэзу, напрыклад, у школе проста немагчыма. А можа быць і так, што табе адмаўляюць у апошні момант, калі дырэктар спасылаецца на розныя міфічныя прычыны. Цікава, а каму ці чаму служаць такія "дзеячы"?

Кіраўнік Гарадоцкай раённай арганізацыі Леанід Гаравы заклікаў рабіць усё магчымае, каб шырэй далучаць да дзейнасці ТБМ моладзь. Ён таксама звярнуў увагу, што пра паэму "Тарас на Парнасе" - гэты сапраўдны элемент беларускага нацыянальнага эпасу - падчас літаратурных чытанняў у Гарадку раскаваюць па-руску прадстаўнікі Саюза пісьменнікаў Беларусі. Бо тыя, хто можа распавесці прафесійна і па-беларуску, належаць традыцыйна да Саюза беларускіх пісьменнікаў і рэдка запрашаюцца на падобныя імпрэзы. Сп. Гаравы таксама казаў пра вялікі маг-

упраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Віцебскага аблвыканкама Дзяніс Юрчак. "Мова - гэта наша багацце, - сказаў Дзяніс Валер'евіч. - І калі ў рэгіёнах узнікаюць перашкоды для статутнай дзейнасці суполак ТБМ, то варта звяртацца ва ўпраўленне ідэалагічнай працы". Увогуле выступленне чыноўніка было надзвычай канструктыўным.

Пасля таго, як сваімі меркаваннямі адносна стану беларускай мовы на Віцебшчыне, працы абласной арганізацыі падзяліліся дэлегаты і госці, ацаніўшы яе, працу, як здавальняльную, адбыліся выбары рады і кіраўніцтва абласной арганізацыі. Старшынём абласной рады абраны Юрась Бабіч, намеснікам - Алена Сакалова. А І.А. Навумчык застаецца Ганаровым старшынём Віцебскай абласной арганізацыі ТБМ. На канферэнцыі зацверджаны план дзейнасці на наступны перыяд, прынятая адпаведная пастанова.

Мастацкую частку канферэнцыі ўпрыгожылі сваімі спевамі ў нацыянальных строях артысты Народнага ансамбля народнай песні "Сябрына", а таксама паэт і бард

госці канферэнцыі дзяліліся сваім бачаннем зробленага, акцэнтавалі ўвагу на тым, што патрэбна ажыццявіць найперш. Ганаровы старшыня Віцебскай абласной арганізацыі Іосіф Навумчык закрунуў праблему ўшанавання памяці нашых выдатных мастакоў слова - ураджэнцаў Віцебшчыны. Не гледзячы на ўсе абцяжаны ўладаў, сёння няма ні ў Віцебску, ні ў іншых гарадах вобласці вуліц імя Быкава, Барадуліна, Бураўкіна. Нават ніводная бібліятэка не носіць імянаў славетных творцаў. Дарэчы, Іосіф Адамавіч атрымаў з рук старшыні

ТБМ Алега Трусава Ганаровую граматы "За адраджэнне і пашырэнне беларускай мовы". Спдар І. Навумчык па-ранейшаму застаецца актыўным сябрам абласной рады, бо яго вялікі вопыт, агульнапрызнаны аўтарытэт і выдатныя арганізатарскія здольнасці заўсёды будуць запатрабаваны ў дзейнасці арганізацыі.

У выступе старшыні ТБМ Алега Трусава акцэнтавалася ўвага на тым, што ўсё ж супрацоўніцтва з органамі ўлады дае вынікі. Напрыклад, дзякуючы намаганням ТБМ улады Полацка прынялі рашэнне

аднавіць помнік літары "Ў", аб'яўлены збор сродкаў. Прыемна было чуць з вуснаў кіраўніка таварыства, што Віцебская абласная арганізацыя ў ліку найлепшых у краіне.

Намеснік старшыні ТБМ сп-ня Алена Анісім заўважыла сярод іншага, што "мы жывём ў краіне, дзе не з'яўляемся гаспадарамі". Усюды парушаецца "Закон аб географічных назвах"... "Мы павінны быць гаспадарамі на сваёй зямлі", - падсумавала сп-ня Анісім.

Дэлегат з Оршы Мінай Карніенка паведаміў, што за апошнія два гады Аршанская суполка ТБМ павялічылася ўдвая. Мясцовая арганізацыя актыўна супрацоўнічае з музэямі, заахвочваючы іх праводзіць імпрэзы па-беларуску.

Кіраўнік Бешанковіцкай раённай арганізацыі Георгій Станкевіч са скрухай казаў, што ў школах раёна беларуская мова гучыць хіба толькі дзякуючы тэбэмаўцам, бо выкладанне вядзецца звычайна па-руску, а на перапынках найчасцей чуеш трасянку.

Прадстаўніца Пастаўскай раённай арганізацыі Люд-

міла Сяменас падзялілася досведам працы мясцовых актывістаў. На Пастаўшчыне традыцыйна ладзяцца прэзентацыі выданняў вядомых краяўцаў (І. Пракаповіч, М. Гіль і інш.). А нядаўна сіламі сяброў таварыства быў пастаўлены спектакль "Як мужык жонку шукаў". Яго, дарэчы, можна знайсці ў сеціве.

Кіраўніца Зарнаўскай суполкі Віцебскага раёна Людміла Нікіціна выказала пажаданне, каб газета таварыства "Наша слова" ў большай ступені асвятляла падзеі з жыцця рэгіянальных арганізацый усёй краіны, а не абмяжоўвалася паведамленнямі, напрыклад, з Лідчыны. А яшчэ прывяла цікавыя прыклады правядзення экскурсій па-беларуску ў тым ліку і для расіян. Як каза сп-ня Людміла, госці з суседняй краіны звычайна станоўча ставяцца да гэтага, выяўляюць жывую цікавасць. Яна таксама звярнула ўвагу, што часам у якасці рэкламных ці сацыяльных слогаў выкарыстоўваюцца недаравальна памылковыя канструкцыі, якіх у нашай

чымасці сацыяльных сетак, якія павінна прыхільнікамі ТБМ выкарыстоўвацца больш актыўна.

Старшыня Полацкай гарадской арганізацыі Валянціна Крук падзякавала кіраўніцтву ТБМ за актыўную паціццю ў адстойванні помніка літары "Ў". Яна таксама канстатавала, што апошнія некалькі гадоў у горадзе надзвычай складана правесці якую-кольне нацыянальна арыентаваную імпрэзу, бо мясцовыя ўлады не даюць на гэта дазволу. Разам з тым свой выступ сп-ня Валянціна закончыла аптымістычным: "Беларусь будзе беларускай!"

На канферэнцыі прысутнічаў галоўны спецыяліст

Георгій Станкевіч, студэнт гістарычнага факультэта ВДУ імя П. Машэрава Аляксандр Сабітаў і вучаніца адной з віцебскіх гімназій Аліна Данілава, якая, дарэчы, з'яўляецца пераможцай заключнага этапу Рэспубліканскай алімпіяды па беларускай мове і літаратуры.

У кулуарах дэлегаты і госці яшчэ доўга абменьваліся думкамі пра стан беларускай мовы на Віцебшчыне, абмяркоўвалі новыя імпрэзы, новыя сустрэчы. Сышліся ў адным: працаваць актывістам трэба з яшчэ большай энергіяй, і тады сапраўды "Беларусь будзе беларускай!"

Юрась Бабіч,
старшыня Віцебскай
абласной арганізацыі ТБМ.

Я - не вораг расейскай мовы, але не бачу сэнсу яе прысутнасці ў Беларусі

Шлях у святарства Ігар Лашук распачаў памочнікам у Нясвіжскім фарным касцёле ў канцы 80-гадоў. Да таго часу за плячыма была служба ў савецкім войску і некалькі курсаў Гарадзенскага сельскагаспадарчага інстытута. У Рыжскую духоўную семінарыю паступіў з другой спробы - першы раз навучанню перашкоджала савецкае КДБ, узгадвае Ігар Лашук:

- Я працаваў ціха і спакойна, але, як толькі напісаў заяву ў семінарыю, адразу да мяне з'явілася цікавасць у "та-

варышаў" - выклікалі мяне ў ваенкама у Нясвіж "паразмаўляць". І колькі ж мне абцяжненняў і наказаў было: і што я павінны пільна сачыць, асабліва за замежнікамі ў касцёле, бо нашае месца турыстычнае, і, маўляў, могуць бомбу прынесці. І, што за настаяцелем касцёла Каласоўскім мушу таксама сачыць, бо ён "з замежнікамі вельмі добра супрацоўнічае". Я, натуральна, прыйшоў і ксендзу ўсё гэта распавёў - мы з усяго пасмяяліся разам.

Яшчэ да студэнцтва ў семінарыі Ігар Лашук арганізаваў парафію ў Новым Свержані каля Стоўбцаў і дапамог вернікам забраць у дзяржавы мясцовы касцёл Святых Пятра і Паўла. У пасёлку Сноў каля Нясвіжа дамогся вяртання не толькі касцёла, але яшчэ і царквы. Стаўшы святаром, заснаваў парафію ў Лідзе і Менску, а таксама распачаў будаўніцтва касцёлаў. Ксёндз Ігар кажа, што размаўляць з чыноўнікамі ў справе духоўнага адраджэння напачатку 90-х было шмат лягчэй, чым гэта адбываецца цяпер:

- Тады мы працавалі з пачуццём, што, нібыта, адчыніліся дзверы са свежым паветрам. Людзі абтрэслі з сябе страх - касцёлы былі поўныя. Чыноўнікі тады былі напалоханыя і вельмі разгубленыя - яны не ведалі што рабіць, і аддавалі ўсё, што можна, іх лягчэй было і перамацаць. А цяпер

працаваць імат цяжэй: калі сёння чыноўнік скажа "так" з першага разу, што ўсё дазволена, то гэта азначала бы, што адбыўся нейкі цуд. Зараз такіх чыноўнікаў па-просту не існуе.

Духоўную семінарыю і магістратуру Ігар Лашук закончыў ужо ў Польшчы. А стаўшы святаром, працягнуў навучанне ў Італіі, Ангельшчыне. Гэтак мусіў вывучыць акрамя польскай яшчэ італьянскую, ангельскую мовы, а каб напісаць навуковыя працы, то навучыўся чытаць таксама грэцкую і па-габрэйску. Па-беларуску святар выдаў "Кароткі Катэхізм для беларусаў-католікаў" у 1990 годзе - першы пасля Другой усясветнай вайны. З беларускай мовай звязаны і ягоныя ўзгадкі пра першыя гады святарства:

- Мая першая Імша была ў маёй роднай парафіі, у Ішкальдзі. Прамову казаў айцец Аляксандр Надсан, натуральна, па-беларуску. Былі на гэтай Імшы таксама Зянон Пазыняк, Данута Бічэль і іншыя асобы... Але мая першая парафія, дзе я служыў ад 1993 года, была ў Лідзе. На гэты час прыйшліся першыя прэзідэнцкія выбары, і мяне неўзабаве звінавацілі ў палітычнай дзейнасці, хоць гэта была абсалютная няпраўда. У Лідзе найбольшую колькасць галасоў тады набраў Зянон Пазыняк, але ж у чым тут мая віна была?

Гэта быў час сапраўднага духоўнага адраджэння: усё было па-беларуску - і школы па-беларуску, і дзеці па-беларуску, і людзі паўсюль па-беларуску, і вывескі ў горадзе, і паперы - жылі, як у казцы. І гэта быў натуральны пераход на беларускую мову, пра які прымус і гвалт адносна выкарыстання беларускай мовы спрабавалі і спрабуюць казаць? Увогуле Ліда - гэта было цудоўнае беларускае месца: нават бел-чырвона-белы сцяг над гарвыканкамам вісеў аж да тае пары, пакуль закон аб змененай дзяржаўнай сімволіцы не набыў юрыдычную моцу, хоць на той час рэфэрэндум даўно прамінуў.

Зараз я працую ў вёсцы Багданова ў Валожынскім раёне, і там таксама ўсе размаўляюць па-беларуску. Там іншая, не савецкая - нармальная Беларусь. І размаўляюць на прыгожай беларускай мове - і ў касцёле, і ў вёсцы. Я - не вораг расейскай мовы, але не бачу сэнсу яе прысутнасці тут, у Беларусі. І ўсё добра будзе з беларускай мовай, не зважаючы нават на тое, як вынішчалі апошнімі гадамі. У сувязі з міжнароднымі падзеямі людзі больш задумаліся і пра мову, і пра нацыянальнасць і ў гэтым кірунку развіццё будзе доўжыцца і надалей.

*Гутарыла
Галіна Абакунчык.
Радыё Свабода (скарочана).*

Творчы вечар Хрысціны Лялько прайшоў у Менску

Па ініцыятыве Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры 14 красавіка ў Літаратурным музеі Максіма Багдановіча ў Менску адбылася прэзентацыя новай кнігі Хрысціны Лялько "Адвячорак", якая выйшла нядаўна ў выдавецтве "Pro Christo". У кнізе сабраныя вершы розных гадоў і пераклады твораў польскіх паэтаў, прысвечаных пераважна духоўнай тэматыцы, - гэта "пярліны" паэтычнай спадчыны св. Яна Паўла II (Карала Вайтылы), кс. Яна Твардоўскага, Чэслава Мілаша, кс. Яна Сохана, кс. Ежы Шыміка, кс. Вацлава Бурылы і іншых майстроў слова.

Як адзначыла сама аўтарка падчас прэзентацыі, назва "Адвячорак" для яе - сімвалічная, у ёй таямніча сплятаюцца і асэнсаванне пражытага шляху, і мелодыя адметнага беларускага слова, і нават музыка мацінаго голасу... "Адвячорак - гэта яшчэ не вечар..." - піша Хрысціна Лялько ў вер-

шы, якім адкрывае кнігу і якім нібы задае тон далейшым паэтычным разважаням.

Выхад гэтай кнігі прымеркаваны да юбілею Хрысціны Лялько, таму стаў плёнам шматгадовага творчага роздуму паэткі, выкладзенага ў шчырых, безабаронных, трымцільных вершах, якія працінаюць душу наскрозь. Як выказаўся выдвец гэтай паэтычнай вечарыны, паэт, эсэіст і перакладчык Міхась Скобла, слова мае вялізную моцу, і вершы Хрысціны Лялько - гэта нібы кароткія формулы жыццёвага роздуму, якія нават у адной фразе здольныя ўтойваць вялікі сэнс.

Уступнае слова пра Хрысціну Лялько прамовіла загадчыца культурна-адукацыйнага аддзела Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры Лідзія Шагойка.

Са шчырымі словамі пра новую кнігу паэткі на прэзентацыі выступілі пісьменнік і перакладчык, галоўны рэдактар серыі "Беларускі кнігазбор" Кастусь Цвірка, паэтка і перакладчыца, літаратуразнаўца Ірына Багдановіч, паэты Васіль Зуёнак і Леанід Галубовіч, літаратуразнаўца Галіна

Тычко, пісьменнікі Ірына Жарнасек і Франц Сіўко, а таксама вядомы актор, дыктар Беларускага радыё Алег Вінярскі.

Высокі музычны тон вечарыне надалі творы сусветнай класікі ў выкананні Соф'і Голуб і Марыі Новікавай. Трэба адзначыць, што вершы "Дзённік" святой сястры Фаўстыны Кавальскай ZMBM, і, як адзначыла падчас вечарыны сама перакладчыца, яна лічыць гэты галоўнаю працаю свайго жыцця.

Паколькі паэтычная

творчасць - гэта толькі адна са шматлікіх граняў таленту Хрысціны Лялько, на вечарыне натуральным чынам зайшла гутарка пра яе перакладчыцкую і рэдактарскую працу. Нагадаем, што адной з апошніх кніг, перакладзеных юбіляркаю на беларускую мову, стаў "Дзённік" святой сястры Фаўстыны Кавальскай ZMBM, і, як адзначыла падчас вечарыны сама перакладчыца, яна лічыць гэты галоўнаю працаю свайго жыцця.

*Ганна Шаўчэнка.
Фота Віталія Палінеўскага.
Catholik.by*

Сейбіт роднага слова

Вечарына памяці пісьменніка, тэлеведоўца, літаратурнага даследчыка, сябра Рады ТБМ Уладзіміра Содала адбылася 15 красавіка ў менскай сядзібе ТБМ. Калі прамінула гадавіна расстання з Уладзімірам Іллічом, як з вышыні, выразней бачна веліч яго асобы, плён яго дзейнасці.

- Яго вызначала шчырасць, адданасць слову, апантанасць літаратурнымі і гістарычнымі постацямі, умненне захапляць людзей, - адзначыла яго шматгадовая папчэніца Алена Анісім. - Ён рупіўся пра спадчыну Францішка Багушэвіча, Вінцэнта Дуніна - Марцін-

імя Ф. Скарыны Ніл Сымонавіч Гілевіч захаваў ліст, які напісаў яму 19-ці гадовы юнак Уладзя Содал з Мурманска з балючымі пытаннямі: "Чаму ж у гарадах нашай Беларусі не пачуеш на вуліцах роднай мовы? Чаму ж у нас усё так?".

Як жывы паўстаў перад аўдыторыяй Уладзімір Ілліч. "Мне, як даследчыку, даводзіцца падываць пласты духоўнага, высакароднага, набліжаць людзей далёкай эпоха да нашых сучаснікаў. Часам у маёй

льтуру і мастацтва Беларусі.

Паэт і празаік Генадзь Тумаш узгадаў важны факт з грамадскай дзейнасці папчэніка: менавіта Уладзімір Ілліч прапанаваў на паседжанні рэдакцыі ў 1990 годзе даць назву газеце ТБМ - "Наша слова". Прапанову Содала адразу падтрымаў Ніл Гілевіч.

Мікола Лавіцкі напамінуў пра сумесныя вандройкі з Уладзімірам Іллічом у Мігаўку, дзе жыў колішні рэдактар "Нашай Нівы", сябар Рады БНР, сенатар Польскага Саюму Аляксандр Уласаў.

- Падарожжы на роварах не былі лёгкімі для Уладзіміра Ілліча, хворага на дыябет. Даводзілася браць з сабой ваду, лекі. Але плён вандровак быў выдатны!

"Кожнае наведванне адкрывала штосёці новае пра

гэты кут і пра самога гаспадара, - адзначаў тады сам пісьменнік. - Я быў натхнёны ўсведамленнем, што хаджу на тых жа сяжынках, на якіх хадзіў колісь самаахвярны беларускі асветнік. Тады быў створаны тэлевізійны нарыс "Мігаўка альбо поле, засеянае словамі".

У 2007 годзе Уладзімір Ілліч Содал выдаў кніжачку "Волат з Мігаўкі". З ёй ён неаднаразова заходзіў у рэдакцыю сучаснай "Нашай Нівы", бо хацеў зацікавіць яе супрацоўнікаў асобай былога рэдактара газеты.

Мастак і педагог, сябар суполкі "Пагоня" Саюза беларускіх мастакоў Алесь Цыркуноў стварыў партрэт У.І. Содала. Ён намалюў пісьменніка ў атачэнні асобаў, якія яму былі дарагія: Францішка Багушэвіча, яго дзед Паўла з Мормалі, сямейнікаў, унука. Карціна была ўпершыню прадэманстравана на вечарыне:

- Ён быў актыўным сябрам клуба "Спадчына", яго слова было адным з аўтарытэтных сярод такіх асобаў, як Рыгор Барадулін, Анатоль

Грыцкевіч.

Графік і жывапісец Мікола Купава за гады сумеснай працы стаў вельмі цаніць такія рысы пісьменніка, як смеласць, рашучасць, адданасць беларускім справам.

- Нас злучала з Уладзімірам Содалем дзейнасць у клубе "Спадчына", у Саюзе беларускіх пісьменнікаў, удзел у літаратурных вечарынах і іншых месцах, дзе кіпела хваля Адраджэння, - сказаў айцец Леанід Акаловіч. - Дзякуючы Содалю, я працаваў над радаводам Багушэвіча.

Сяргей Чылікін, унук Уладзіміра Ілліча, напісаў артыкул пра дзядулю ў Вікіпедыю, пераклаў тэкст на рускую, украінскую, англійскую мовы. Вядоўцы і арганізатары вечарыны Марат Уладзіміравіч і Аксана Уладзіміраўна

Содалі падарылі гасцям сядзібы ТБМ асобнікі кніг пісьменніка.

Сям'я творцы парупілася пра тое, каб кнігі У.І. Содала знаходзіліся ў Нацыянальнай бібліятэцы Польшчы, у бібліятэцы Кангрэса ЗША.

Сябры і калегі з цяплом узгадвалі, якім быў Уладзімір Ілліч. Высокі, асаністы, велічны, ён узвышаўся над будзённасцю, ён жыў вечнасцю, спрадвечнымі беларускімі справамі. Выкладчык, пісьменнік, тэлевізійны вядовец, журналіст Уладзімір Содал засейваў беларускае слова на будучыя дзесяцігоддзі ў душы суайчыннікаў. Ён злучаў мінулыя пакаленні з наступнымі. І вельмі цешыць, што ствараецца кніга ўспамінаў пра яго, бо ён заслужыў добрай і вечнай памяці.

Эла Дзвінская, фота аўтара.

1. Выступаюць Марат і Аксана Содалі.
2. Пра сябра ўспамінае Мікола Лавіцкі.
3. Сяргей Чылікін-Садэльскі і карціна Алеся Цыркунова.

Памёр Вітаўт Мартыненка

Яму было 56 гадоў, ён адышоў пасля шматгадовага змагання з цукровым дыябетам.

Як паведаміў Свабодзе Анатоль Мьяльгуй, яго сябар і калега памёр 17 красавіка. У Вітаўта Мартыненкі засталася 25-гадовая дачка Альдона.

- Вельмі цяжка ўсведамляць, што няма чалавека, з якім я сябрую ўжо больш за 30 год... Найперш Вітаўта ведаюць як выдатнага музычнага крытыка, але ён таксама - таленавіты журналіст і паэт, які пісаў вершы для беларускіх гуртоў. Гэта быў вельмі крэатыўны чалавек, які ставіў перад сабой вельмі розныя задачы. Напрыклад, ён адстойваў, каб у беларускай мове адрознівалася напісанне выбухнога і фрыкатыўнага "з". А яго марай было ўвядзенне асобных літар для абазначэння гукі "дж" і "дз". Але гэты, відаць, так і застаецца яго марай.

Сышоў сапраўдны архіварыюс беларускай незалежнай музыкі. Пасля яго застаўся вялізны архіў артыкулаў як яго аўтарства, так і іншых музычных крытыкаў - ён усё гэта збіраў. Таксама ў яго грунтоўная калекцыя вінілаў. Шкада, калі гэты прападзе. Гэта ўнікальны здабытак у беларускай музычнай культуры", - сказаў Анатоль Мьяльгуй.

Вітаўт Мартыненка нарадзіўся 29 верасня 1959 года ў Менску. Скончыў Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэт, факультэт журналістыкі.

З 1983 да 1994 працаваў карэспандэнтам, адказным сакратаром, намеснікам галоўнага рэдактара моладзевай газеты "Чырвоная змена", рэдагаваў музычную рубрыку "Мелодыя"

(з 1986 - "Нотны аркуш"). З 1989 да 1995 быў карэспандэнтам мюнхенскай рэдакцыі радыё "Свабода", арганізаваў там і праводзіў беларускі музычны гіт-парад. З 1994 да 1997 працаваў намеснікам галоўнага рэдактара штотыднёвіка "Кінонеделя Мінска".

У 1985 разам з сябрамі і музычным крытыкам Анатолем Мьяльгуюм быў сярод стваральнікаў незалежнага музычнага рок-клуба "Няміга", які ў 1987-м стаў калектыўным сябрам каардынацыйнай рады моладзевых неформальных суполак. У канцы 1980-х - удзельнік "Талакі", "Тутэйшых".

У 1988 стварыў у камсамольскай газеце "Чырвоная змена" адну з першых груп падтрымкі БНФ.

Аўтар музыказнаўчых кніг "Праз рок-прызму" (1989, New York, разам з А. Мьяльгуюм), "222 альбомы беларускага року і не толькі" (2006, Менск, разам з А. Мьяльгуюм), "Rock online" (2010, Менск).

Выдаў таксама ў сваёй рэдакцыі з прадмовы і каментарамі беларускі пераклад рамана Генрыка Сянкевіча "Quo Vadis" (2002) і асобным выданнем поўны тэкст названай прадмовы - "Свой сярод чужых (кантэксты, гістарычныя і лінгвістычныя асаблівасці беларускага перакладу ксендза П. Татарыновіча)" (2003).

Вітаўт Мартыненка быў актыўным сябрам ТБМ, пастаянным аўтарам газеты "Наша слова".

Сакратарыят ТБМ, рэдакцыя газеты "Наша слова" выказваюць шчырыя спачуванні родным і блізім, усёй беларускай грамадзянскай супольнасці ў сувязі з заўчаснай смерцю сапраўднага беларуса Вітаўта Мартыненкі.

Вечная памяць!

кевіча, Янкі Купалы, Ядвігіна Ш. Ён збіраў і вивучаў літаратурныя крыніцы, звесткі, лісты, быў руплівым сябрам нашага Таварыства да апошніх месяцаў жыцця.

Удзельнікі мерапрыемства змаглі праглядзець дакументальныя стужкі, зробленыя на тэлевізіі і пабачыць яшчэ даволі маладога калегу Уладзю Содала, які з натхненнем ішоў у стары будынак "Ленінскай" бібліятэкі, гартаў вялізныя старадрукі і з захапленнем распаўядаў пра Максіма Багдановіча.

Іншая стужачка захавала памяць пра юбілейную вечарыну пісьменніка ў музеі Янкі Купалы. Да яго 60-годдзя там была разгорнута фотавыстава пра радавод Содалаў. На юбілеі прысутнічала маці Уладзіміра Ілліча - Аляксандра Несцераўна, Ніл Гілевіч, Генадзь Бураўкін. Былы старшыня ТБМ

працы ёсць элементы прыгодаў, дэтэктыва," - казаў ён.

Слыны гісторык, прафесар Леанід Лыч прысвяціў гадавіне адыходу сябра выхад сваёй новай кнігі "Беларуская мова на скрыжаванні трох палітычных рэжымаў". Леанід Міхайлавіч выступіў з ініцыятывай заснаваць штогадовыя Содалеўскія чытанні і бліжэйшую такую сустрэчу прымеркаваць да 80-годдзя пісьменніка. Родныя і сябры ўспомнілі асноўныя вехі дзейнасці літаратара: гады яго вучобы ў Менскім педагагічным інстытуце імя Горкага пад кіраўніцтвам мовазнаўцы Фёдара Янкоўскага, працу настаўнікам у дзіцячым санаторыі, 34-гадовую дзейнасць на тэлебачанні, студыю "Ліцэй", перадачу "Роднае слова". У.І. Содал ствараў навукова-пупулярныя, навукальныя фільмы для дзяцей і школьнікаў, перадачы пра ку-

"Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны"
Гродзенскага абласнога звязу
філатэлістаў Беларусі

Просьба аб падтрымцы

Гродзенскі абласны звяз філатэлістаў Беларусі просіць падтрымаць Прапанову звязу: уключыць у Тэматычны план выдання знакаў паштовай аплаты Рэспублікі Беларусь на 2017 год марачны ліст з 40 відарысамі гравюр з Бібліі Францішка Скарыны, накіраваную ў Рэспубліканскае Аб'яднанне "Белпошта" ў сувязі з тым, што Беларуская і міжнародная грамадскасць рыхтуецца адзначыць найвялікшую дату ў гісторыі Беларускай культуры 500-годдзе беларускага кнігадрукавання і 500-годдзе выдання Беларускай Бібліі ў 2017 годзе і накіраваць Письмо аб падтрымцы ў Рэспубліканскае аб'яднанне "Белпошта"

Прыкладаем тэкст Прапановы, узор марачнага ліста і спіс гравюр на марачным лісце.

Старшыня Гродзенскага абласнога звязу філатэлістаў Беларусі
Фрэдэрык Гушча.
10. 04. 2016 г.

Рэспубліканскае аб'яднанне "Белпошта"
Гродзенскага абласнога звязу філатэлістаў Беларусі

Прапанова

6 жніўня 1517 году Францішак Скарына выдаў першую друкаваную беларускую кнігу - "Псалтыр" з перакладзенай ім на беларускую мову Бібліі.

У сувязі з гэтым Беларуская і міжнародная грамадскасць рыхтуецца адзначыць найвялікшую дату ў гісторыі Беларускай культуры 500-годдзе беларускага кнігадрукавання.

У Мінску створаная ініцыятыўная група па арганізацыі святкавання 500-годдзя Беларускай Бібліі ў 2017 годзе.

Створаны міжнародны грамадскі аргкамітэт па кананізацыі Францішка Скарыны. Напярэдадні 500-годдзя выхаду Бібліі Францішка Скарыны Нацыянальны банк пачынае выпуск памятных манет серыі "Шлях Скарыны".

Зыходзячы з гэтага Беларускі звяз філатэлістаў лічыць, што гэтая дата павінна быць годна адлюстравана ў беларускай філатэліі і прапанову ўключыць у Тэматычны план выдання знакаў паштовай аплаты Рэспублікі Беларусь на 2017 год марачны ліст з 40 відарысамі гравюр з Бібліі Францішка Скарыны. Такі ліст стаў бы ўпрыгожваннем любой філатэлістычнай калекцыі, спрыяў бы пашырэнню ведаў аб Беларусі ў свеце і павелічэнню яе аўтарытэту.

Францішак Скарына выдаў на старабеларускай мове 23 ілюстраваныя кнігі Старога Запавету. У кнігах змешчана 51 гравюра. У прапанаваным узору такога ліста змешчана 40 відарысаў гравюр, зыходзячы з таго, што некаторыя гравюры ў Бібліі паўтараюцца ці не носяць біблейскага зместу.

Просім разгледзець нашу прапанову. Узор марачнага ліста і спіс гравюр падаецца ў Дадатку.

Старшыня Гродзенскага абласнога звязу філатэлістаў Беларусі

Фрэдэрык Гушча.

"21" студзеня 2016 г.

Дадатак: 1. Узор марачнага ліста. 2. Спіс гравюр на марачным лісце.

500-годдзе перакладу Бібліі Скарынам і 500-годдзе беларускага кнігадрукавання

Да 500-годдзя беларускага кнігадрукавання

Спіс гравюр на марачным лісце:

1. Фрагмент з кнігі "Псалтыр".
2. Гравюра з кнігі "Іоў" 10 верасня 1517 г. (ці па новым стылі 1516).
3. Гравюра з кнігі "Прытчы Саламона". Гравюра "Суд Саламона".
4. Гравюра з кнігі "Ісус Сірахаў" "Дыспут".
5. Фрагмент гравюры "Саламон і царыца Саўская" ці "Царыца Саўская з царом Саламонам" з кнігі "Еклісіаст".
6. Гравюра з кнігі "Песня песням".
7. "Хрыстос у Храме". Гравюра на тытульным лісце "Канона Ісусу" з "Малой падарожнай кніжкі Ф. Скарыны".
8. Гравюра "Памазанне на Царства" ці "Памазанне Давіда" з 1-й кнігі "Царствы".
9. Фрагмент з гравюры "Цар Давід іграе на гусялях" з 2-й кнігі "Царствы".
10. Гравюра "Цар Саламон ставіць храм" ці "Будаўніцтва храма ў Іерусаліме" з 3-й кнігі "Царствы".
11. Гравюра "Цар Вавілонскі Навухаданасар здабывае Ерусалім" ці "Аблога Іерусаліма" з 4-й кнігі "Царствы".
12. Тытульны ліст "Юдзіф".
13. Гравюра з кнігі "Ісус Навін" "Ісус Навін вядзе людзей Ізрільных пераз Іардан" ці "Пераход пераз Іардан".
14. Тытульны ліст "Бібліі" Ф. Скарыны з кнігі "Быцця".
15. Партрэт Скарыны.
16. Гравюра "Дабраслаўненне" з кнігі "Прамудрасць Божая".
17. Гравюра "Самсон і Леў" з кнігі "Судзіі".
18. Гравюра "Дачка фараона знайшла Маісея ў вадзе" ці "Знаходжанне Маісея" з кнігі "Выход".
19. Гравюра "Бог і Маісей" з кнігі "Левіт".
20. Гравюра "Людзі Ізраіля з палкамі сваімі" ці "Ізраілевы палкі ля храма" з кнігі "Лічбы".
21. Гравюра "Маісей навучае людзей Ізраілевых" з кнігі "Другі закон".
22. Тытульны ліст з кнігі "Руф" гравюра "Руф падбірае каласы" ці "Руф у полі".
23. Гравюра "Эсфір царыца і цар Ясвер" з кнігі "Эсфір".
24. Тытульны ліст кнігі "Плач Ераміі" гравюра "Плач Ераміі".
25. Фрагмент гравюры "Прарок Данііл з ільвамі".
26. Фрагмент тытульнага ліста "Акафіста Ісусу".
27. Гравюра "Дабравешчанне" з тытульнага ліста "Акафіста Багародзіцы".
28. Гравюра "Бог у раі" з кнігі "Быццё".
29. "Генеалагічнае дрэва Ісуса". Гравюра з "Псалтыра" 1517 г.
30. Гравюра "Аарон" з кнігі "Левіт".
31. "Стварэнне света". Гравюра з кнігі "Быццё".
32. Гравюра "Тройца" з кнігі "Быццё".
33. "Узор двух слупоў". Гравюра з 3-й кнігі "Царствы".
34. "Узор дзесяці падставак". Гравюра з 3-й кнігі "Царствы".
35. "Узор дома". Гравюра з 3-й кнігі "Царствы".
36. "Вобраз двух херувімаў". Гравюра з 3-й кнігі "Царствы".
37. "Узор мора" ці "Умывальніцы медзяной". Гравюра з 3-й кнігі "Царствы".
38. "Узор свяцільніка". Гравюра з кнігі "Выход".
39. "Хрышчэнне ў Іардане". Гравюра на тытульным лісце "Канона Іаану Праддечу" з "Малой падарожнай кніжкі Ф. Скарыны".
40. "Узор храма". Гравюра з кнігі "Царствы".

Грамадскае аб'яднанне
"Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны"
220034, г. Мінск, пр. Пушкіна, 1А, тэл. 254-85-11, разліковы рахунак
Ab 3013741233011 у Аб'яднанні на Міжрэч'і Мінскай вобласці АБ559 ААТ "Белінтэлекбанк", г.
Мінск, код 759

12 красавіка 2016 г. № 46

С.П. Папкові,
Міністру сувязі і інфарматызацыі
Рэспублікі Беларусь,
пр. Незалежнасці, 10,
220050, г. Мінск

Аб выданні марачнага ліста
з відарысамі гравюр Францішка Скарыны

Шаноўны Сяргей Пятровіч!

ТБМ падтрымлівае прапанову Гродзенскай абласной арганізацыі філатэлістаў Беларусі аб выданні марачнага ліста з 40 відарысамі гравюр Францішка Скарыны ў 2017 годзе.

У жніўні наступнага года Беларусь будзе адзначаць 500-годдзе беларускага кнігадрукавання. У сувязі з гэтым Нацыянальны банк Беларусі пачынае выпуск памятных манет серыі "Шлях Скарыны".

Таму мы падтрымліваем прапанову гродзенскіх філатэлістаў аб уключэнні ў Тэматычны план выдання знакаў паштовай аплаты Рэспублікі Беларусь на 2017 год марачнага ліста з 40 відарысамі найлепшых гравюр з Бібліі Францішка Скарыны. Такі ліст будзе ўпрыгожваннем любой філатэлістычнай калекцыі і несумненна будзе спрыяць пашырэнню ведаў пра нашу краіну.

Дадатак: на 2 ст.

З павагай, старшыня ТБМ А. Трусаў.

(Працяг. Пач. у папяр. нумары.)

Найбольш мяне ў іх хвалявалі
Лісты юнкораў, што змяшчалі
Ахвотна гэтыя выданні.
Не так сам змест, як друкаванне.
Няўжо ўсе пішуць гэтак самі?
Няўжо такімі малайцамі
Мае бываюць аднагодкі?
Я нейкі час, пэўна - кароткі,
Па ўсім, у гэтым сумняваюся.
Але калі надрукаваўся
Ў "Бязроцы" Ніл,

мой брат старэйшы,
Ды не з лістом, адразу - з вершам,
Я ўжо глядзеў зусім іначай
На аўтараў лістоў юначых,
Ўжо нават трошкі ім зайздросціў.
Аднойчы й сам газетным госцем
Рашыўся стаць: да "Піянера"
Паслаў свой верш,

на жаль, там дзверы
Прад ім не расчынілі. Мусіць,
Слабы ён быў. Але прымусіць
Адмовіцца ад шрайбавання,
Забіць ўва мне хэнцэ да пісання
Няўдача тая не здалела.
Душа мая пісаць хацела.
У "Піянеры" той часінай
Пісалі дзеці успаміны
Аб часе чорнае навалы -
Што зведалі і што трывалі.
Старэйшыя йшчэ помняць людзі
Кніжку "Ніколі не забудзем".
Яна з аповедаў паўстала

Тых, што газета друкавала.
Пад іх уражаннем і сам я
Склаў некалькі апавяданняў
(Была й з чужымі пераклічка),
І нават "выдаў" іх я кніжкай,
Перапісаўшы ўсе старанна
Не проста - шрыфтам друкаваным,
Зрабіў і вокладку, й малюнкі -
Была яна не без прыдумкі,
Нат з выдавецтвам і цаною,
Адно - без тыражу, адно
Асобінкай на свет з'явілася,
І тая ў рэшце рэшт згубілася
У нетрах часу. Ды, папраўдзе,
Яе і ўспомніў-прыгадаў я
Хіба адно, як кажуць, к слову.
Карцела ж мне сказаць пра мову
Дзіцячых тых маіх выданняў,
Лятункаў сведак і жаданняў.
Адно з іх - каб надрукавацца,
На іх старонках абазнацца,
Ажыццявілася без падвоху:
Я друкаваўся у абодвух.

Але і гэта не цікава:
Каму якая хэнцэ ці справа?
Мне ж тым "Бязроца" была міла,
Што родным словам гаманіла,
Яе старонак шаргаценне -
Як жаўталіца шапаценне,
А літар чорныя крапліны -
Як ствол бярозы і галіны.
На ўлонне наша яна звала,
У наш свет дзверы адчыняла,
Яна была ва ўсім сваёю -
Знаёмай, блізкай, дарагою.
Часопіс заадно з газетай,
Акрам інфармацыйнай мэты,
Задачы ставілі й на полі
Асветным: каб кідаць у роллі
Зярняты ведаў і прагрэсу,
Развезаць цемры каб завесу,
Зярняты праўды і любові,
Святла зярняты, каб у новы
Свет шлях пракласці прамяністы,
Каб стаўся ён прамым і чыстым,
Прайсці па ім каб чалавекам
Пачэсна, годна, ў ногу з векам,
Абавязкова - беларусам,
Прытым пазбаўленым прымусу,
Без рабскае крыві у сэрцы,
Ўзгадованым не ў паняверцы...

Можа, крыху я і ружова
Гляджу на час той, на суровы,
Які чыніў нямала й здзекаў
З душы і цела чалавека.
Пра час я знаю, да адтокаў,
Але, як і паэт, - і ўсё-ткі...
Было ў тым часе ўсё ж і тое,
Душу што грэе, нат - святое.

Ўсё ж мелі мову мы, - адвеку
Народа грунт і чалавека.
Другі знак моўнага пытання
Даюць і тыя два выданні,
Якія я згадаў ў тым часе:
Былі яны жывым папасам
Для тысяч беларускіх дзетак,
Быў гэта родны іх палетак -
Не крадзены, не пазычаны,
Дзядамі ім запавяданы.
Не буду класці пазалоту
На час той, але і работу
Карысную не буду блоціць:
Ўсё добрае дабром адплоціць
У прышласці. З якой рэторгі
Шасцідзсятнікаў кагорты?
Вайной ўсё хрышчаныя дзеці,
Раслі - у беларускім свеце,
Хоць і скалечаным, вядома.
А сёння што мы маем дома?
І сёння ёсць у каталозе
"Бязроца". Але як у стозе
Шукаць іголку, гэтак марна
Знайсці "Бязроку" у кнігарнях;
Русіфікацыя наўкола
"Гай" выкасіла чыста, гола,
Даўно зрабіла сваю справу:
"Бязроца" сёння - як прыправа
Да нейкай экзатычнай стравы.
Такое прагнецца ім славы,
Зямелькі нашай герастратам!
Куды далей, якія страты
Нанесці краю можа болей?
Не зразумець злашліўца болю
Душы пакутнай беларуса.
Не стрымліваюцца ад спакусы
Яшчэ й паздзеквацца пры гэтым:
Маўляў, часопісам, газетам
Няма ніякіх забаронаў;
Наадварот: крычаць з амбонаў
Аб іх падтрымцы й дапамозе.
Ах, як шумяць! Бы вада ў лозе!
А што пры гэтакім парадку
Мы бачым у сухім астатку?
А тое, што тыраж "Бязроці"
Маленькі, як зачы хвосцік:
Тысяча трыста экзэмпляраў.
Во колькі стрэлаў, колькі ўдараў
Магутным беларускім словам
Падлеткаў бедных па галовах...
Усё гэта было б мо смешна!
Каб не было так сумна-грэшна!
Тысяча трыста? Дастаткова!
Для птушачкі - найадмыслова!
І ў міністэрскіх справаздачах
Вялікі поспех той адзначан:
Ці будучь, а ці не паследкі, -
А ёсць часопіс для падлеткаў!
Тысяча трыста... Красамоўна
Гаворыць лічба аб узроўні
Русіфікацыі народа...
Так, развялася ў нас парода
Дагодлівых хамелеонаў,
Якім начхаць на лёс мільёнаў,
Абы самім было уежна,
Пры гэтым жа яшчэ і ўлежна.
Ды так, што можна ўжо не бачыць
І слёз, не чуць таксама плачу
Усіх гаротных, тых, што ўнізе,
Вернападданым быць падлізам
У вышайрангавага хама,
Да слёз аслеплага таксама.

Ах, мой народ! Ты варты жалю,
Не выцерпеў ты націск хваляў
Каланізатараў. Эліты
Пазбаўлены, ты хутка збіты
Быў з панталыку і - зламаўся,
Зняверыўся, падаўся, здаўся;
Пазбаўленыя долі дзеці
Не ведаюць, дзе сябе дзеці,
У поцемках шукаюць шчасця,
Жывуць без Божага прычасця,
Ды ўжо, бадай што, і без Бога,
Сыходзяць з роднага парога.

Аповед азірання

Ах, мой народ, мо твае ўнукі,
Паходні ўзяўшы ў свае рукі,
Усё-ткі выйдучь на дарогу,
Якая прывядзе да Бога,
А, значыць, і да роднай мовы,
Пачнуць віток жыцця нанова,
І ўжо не будуць занядаблы,
І не паўтораць крок Ягайлы...

XVII

"Сыходзіш, вёска, з зснай явы..."
Купалаўскі радок яскрава
Прыходзіць блізім адгалоскам
Газеты назвы - "Новай вёскі".
Так звалася тады раёнка -
Не надта ціха і не звонка,
Паныла шэрая газетка,
Як яе сёстры і суседкі,
Каторыя бліжэй ці далей.
Ды з "Новай вёскі" вызнавалі
Навіны мы, у ёй чыталі
Заметкі пра суды, здарэнні,
Слупкі пра вываз угнаенняў,
Сяўбы, жніва і сенажаткі,
Распараджэнні, разнарадкі.
Так, сапраўды, яе чыталі,
Хоць часта ёй і пагарджалі,
Смяляліся і жартавалі,
"Брахалаўкаю" кпліва звалі.
Пасля вайны такое людзі
Хацелі верыць, што не будзе
Ўжо больш абману і цыннізму,
Што заклікі да камунізму
Не будуць зноў гучаць фальшыва;
Што гаварыць пара праўдзіва
Пра ўсё з народам цяжкім часам;
Выхоўваць люд дабром, не пасам,
Няма добра, каб з кулакамі...
На жаль, да шчасця бізунамі
Народ быў гнаны супастатам,
Народных мсціўцаў і салдатаў
Прыгону доля напаткала,
Свабода ж, што заваявалі,
Да іх спіноў павярнулася
Ды крыва-здзекліва ўхмыльнулася...
Я ж са старонак "Новай вёскі"
Браў у душу другія ўнёскі.
Бянтэжыла і хвалявала
Мяне якраз, як падавала
Газета звычайна падзеі,
Дзеля прыліку ці адчэпу -
Люд меў у ёй тады патрэбу!
Не выкінуць як з песні слова,
Так нельга не сказаць аб мове.
Мова ж раёнкі была наша,
Не чужаніца "приходзяша".
І тое, што на ёй гучала,
Душа спантанна залучала.
Важнейшая перадумова -
Чытаць вучыцца ў роднай мове!
Ды і, наогул, мова маткі -
Лягчэйшы шлях ў жыццё дзіцяці.
Тады яно не кабабока
Расце й зусім не аднабока
Ідзе развітак яго ведаў,
Лацвей і лыжку да абеда
Штараз знаходзіць пры патрэбе,
Дары і здольнасці ягоны
Ідуць з адным адно ў агоны, -
Яно расце на родным хлебе,
Як дрэўца на ўрадлівай глебе.

Ды я ўжо, здэцца, захапіўся
І быццам трошкі адхіліўся,
Хоць, зрэшты, гэтакія справы,
Што тут не перасоліш стравы.
Бо "Родны край" у рукі возьмеш -
(Сышла "Новая вёска" з явы -
Цяпер завецца "Родным краем".)
А што ў ім роднага, кром назвы?
Там рускі "тальник" непразны!
Лятунак мой "Новая вёска"
Сягоння ўжо - рускагалоска.

Сваім абліччам строгім, вабным,
Папраўдзе - нават трошкі ўладным.
Надрукавана - гэта значыць,
Дазволена; яму, няйначай,
У людзі дадзена йсці права,
За ім стаіць сама дзяржава,
Што і пашаны дадала,
І слову ўжо цану стварала.
Любіў чытаць я у газете
І вершы. Думаў аб паэце
Штараз з павагай і здзіўленнем:
Трэба ж умець словапляценнем
Ствараць жыццёвыя карціны,
Людзей характары і чыны,
Малюнкі роднае прыроды,
Даваць здарэнні і прыгоды.
Найбольш пісаў Рыгор Тойсамы -
Ён быў паэтам самым знаным,
І лірыкам, і гумарыстам,
Эпіграмістам, байкапісцам...
Папраўдзе ж аўтар з "Новай вёскі"
Насіў імя - Барыс Сасноўскі.
Газетчыкам у партызанах
Сасноўскі стаў: разам з наганам
Пярком ён ваяваў з фашыстам -
Лясным быў хрышчан журналістам.
Пра вызваленні тым жа летам
Прышоў ў раённую газету,
Якую ўрэшце і ўзначаліў,
Дзе і да пенсіі прычаліў.
Не мог яго я не замесціць
І добрым словам не прывеціць,
Адзначыць і як краязнаўца,
Ў любові да яго прызнацца,
Таксама і сказаць пры гэтым,
Што і сапраўдным стаць паэтам
Сасноўскі мог бы, каб раёнка
Не сталася "другою жонкай"...

А, тым не менш, раённы - брава!
Была яна ўсё ж не забавай,
А добрай гасцінай хат вясковых.
Ў часінах тых, яшчэ суровых,
Была яна для нас і кніжкай,
Якіх не мелі тады лішку.
Па ёй мы і чытаць вучылісь,
І быццам з торбаю насілісь,
На ёй мы і пісалі часам
Чарнілам з бурака ці з сажы.
Што ні кажыце, а раёнка
Тады была не "газетёнка"
Дзеля прыліку ці адчэпу -
Люд меў у ёй тады патрэбу!
Не выкінуць як з песні слова,
Так нельга не сказаць аб мове.
Мова ж раёнкі была наша,
Не чужаніца "приходзяша".
І тое, што на ёй гучала,
Душа спантанна залучала.
Важнейшая перадумова -
Чытаць вучыцца ў роднай мове!
Ды і, наогул, мова маткі -
Лягчэйшы шлях ў жыццё дзіцяці.
Тады яно не кабабока
Расце й зусім не аднабока
Ідзе развітак яго ведаў,
Лацвей і лыжку да абеда
Штараз знаходзіць пры патрэбе,
Дары і здольнасці ягоны
Ідуць з адным адно ў агоны, -
Яно расце на родным хлебе,
Як дрэўца на ўрадлівай глебе.

Ды я ўжо, здэцца, захапіўся
І быццам трошкі адхіліўся,
Хоць, зрэшты, гэтакія справы,
Што тут не перасоліш стравы.
Бо "Родны край" у рукі возьмеш -
(Сышла "Новая вёска" з явы -
Цяпер завецца "Родным краем".)
А што ў ім роднага, кром назвы?
Там рускі "тальник" непразны!
Лятунак мой "Новая вёска"
Сягоння ўжо - рускагалоска.

Адно сям-там, і то з апаскай,
Прашэпча пару слоў па-наску.
Дзеля чаго? Што тут кумекаць:
Для большага, бадай што, здэку.
Бо трэба моцна пастарацца,
Каб так з усіх нас пасмяяцца.
Галовы думалі нямала:
Там, дзе Вялікі ўзрос Купала,
Дзе беларусам стаў Бядуля,
Дзе ветразі свае надзьмулі
І Пташнікаў і Ніл Гілевіч, --
Каб іх нашчадкі продкаў веліч
Не помнілі, не шанавалі,
Каб каранёў сваіх не зналі,
Забыліся на сваю веру
І пакланяліся хімерам.

Магутны Божа, Божа крэпкі!
Мо я й не варт сухое шчэпкі,
Ды я глядзець усё ж не ў стане
Без болно на свой край прыспаны.
Сон гэты страшны, летаргічны,
Закляты, маргіналічны.
Як быццам нейкіх чараў шаты
Наслаў вядзьмар на нашы хаты,
Што мы маўчым, адно ўздыхаем,
І ціха пакрысе канаем.

Адна з прыкмет нашага скону -
І русіфікацыя раёнак.
Яна вядзецца адмыслова:
Цынічна, подла й вынікова.
Маўляў, "не нада прынуджэньня",
Хай пішуць "па свайму хаценьню".
А што чакаць з гілгога корня
Ці ад зруселай цалкам дворні?
Спачатку канула у лету
Белмова з "Сельскае газеты",
А ў час А.Л. пры дзяржаўцы
Прыйшла пагібель і раённы.
Шкада мне сваёй "Новай вёскі".
А гэтак - не ў адным Лагойску,
Паўсюль па роднай Беларусі
Раёнкі дружна зарусілі.
І ўсё, як кажуць, ціхай сапай.
Нат без дэкрэтаў бацькі-папы.
Рэдактары і журналісты -
Народзец гнуткі, травяністы:
Мясцовы вертыкальчык вжнуў -
Рэдактар на каленкі шмякнуў.
Якія прынцыпы, мой Божа?!
З датацый ён дапаможа!
Ў мяне ж сямейка мо і дзеткі,
Хіба ж пашкодзяць збыткі гэтки?
У страўніку усе прынцыпы:
"Абы ён, родны, быў бы сыты!
А што папоўзаць трэ на пузе...
Жылося ж добра і ў Саюзе!
Дзе яны сёння ўсе, месці?
Ўсё роўна разам быць з Расіяй.
Пазней, раней - адна дарожка...
Ну, так, мо й сорамна мне трошкі.
Найперш прад мамай і прад татам.
Яны ж мяне не супастатам
У свет пусцілі - беларусам,
Ды ўсё мы звывіліся з прымусам.
Мы ж і ў застоўлі маракуюм...
Каб жыў, дык зразумеў бы тата:
Маёй віны тут малавата..."
Такі ён, прадстаўнік эліты.
Ён з рабства й невуцтва адліты.
Стагоддзямі наша грамадства
Праходзіла шліфоўку рабствам.
Не падаваліся - адзінкі.
Праследвалі іх безупынку,
Галовы секлі, страхам лютым
Народ каб вечно быў наш скуты,
Каб забіраў папераменна
За пакаленнем пакаленне,
Каб гадаваў рабам пакарных,
Да працы здатных толькі чорнай,
Каб быў народ наш паслухмяным,
Найперш - сляпым, плухім, ціхмяным.
Шмат год пакарай атупляем
Душу народную, і маем
Набытак сёння небагаты:
Сваёй уласнай быццам хаты
Не як гаспадары - між намі
За стол усеўся госьць нязваны.
Няўжо такі наш лёс навекі?
Няўжо усе мы недарэкі?
Няўжо на чыста ўсё чыхайлы?
Што ж натварыў ты, круль Ягайла?!
(Працяг у наступным нумары.)

Працягваем пісаць дыктоўку

Сябры і прыхільнікі беларускай мовы сустрэліся ў раённай дзіцячай бібліятэцы на другім этапе агульнанацыянальнага праекту "Пішам дыктоўку разам". На мерапрыемства, прысвечанае 120-годдзю з дня нараджэння Кандрата Крапівы, завітала каля паўтара дзесятка асіпаўчан, якія пажадалі ацаніць уласныя веды. Натуральна, тэкст дыктоўкі таксама меў дачыненне да народнага пісьменніка. Арганізатарамі сустрэчы выступілі бібліятэжары і Таварыства беларускай мовы, а дыктаваў "вучням" настаўнік Дараганаўскай школы Мікалай Васільевіч Тамашоў. Пасля кожнага сам мог правесці сваю пісьменнасць, звернуўшы напісанае з арыгіналам. І, як адзначылі арганізатары, прысутныя паказалі даволі нядарны ўзровень валодання беларускай мовай.

У рамках сустрэчы адбылася і прэзентацыя зборніка перакладаў вершаў Уладзіміра Высоцкага "Пра жыццё, пра волю, пра сябе" магіляўчанина Міхася Булавацкага. Акрамя таго, Міхась Пятровіч уручыў адзін з экзэмпляраў выдання 10-класніцы тутэйшай гімназіі Анастасіі Шухавай - актуальнай удзельніцы інтэлектуальных спаборніцтваў для школьнікаў "Беларускае пяціборства".

Ганна Бародзіч.

Сябры клуба "Святліца" сустрэліся са студэнтамі

Не так даўно ўдзельнікі магілёўскага гарадскога клуба "Святліца" разам з яго кіраўніком, сябрам СБП Тамарай Аўсяннікавай наведвалі Магілёўскі дзяржаўны ўні-

версітэт імя А. Куляшова.

Спачатку госці наведвалі музей універсітэта "Літаратурная Магілёўшчына", дзе пісьменнік, сябра СБП Яраслаў Клімуць пазнаёміў з экспа-

зіцыяй і расказаў аб знакамітых ураджэнцах Прыдняпроўскага краю.

Сябры "Святліцы" расказалі пра сябе, прачыталі ўласныя творы і адказалі на пытанні гледачоў.

У сустрэчы ўзялі ўдзел пісьменнікі, сябры СБП Віталь Еўмянькоў і Мікола Яцкоў.

Ул. інф. Магілёўскага абласнога аддзялення СБП.

На здымку: Экскурсію праводзіць Яраслаў Клімуць.

Ад прадзіва да ткацтва

На рэгіянальным свяце народнай творчасці "Ад прадзіва да ткацтва", якое адбылося 14 красавіка ў горадзе Гародні, прымалі ўдзел калектывы ДУ "Лідскі раённы цэнтр культуры і народнай творчасці".

Фальклорнае аматарскае аб'яднанне "Ульяніца" (кіраўнік - Наталля Іодчык) філіяла "Ганчарскі Дом культуры" прадставіла анімацыйна-рэалістычнае дзеянне "Калі да лёну з паклонам, добра аддзячыць лён".

За актыўную прапаганду мясцовых народных традыцый "Ульяніца" была ўзнагароджана Падзячным пісьмом галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гарадзенскага аблвыканкама.

Адзел рамёстваў і традыцыйнай культуры прадставіў на свяце калекцыю адзення для моладзі, дзе ўдала спалучаліся сучасная тканіна з ткацтвам. Аўтар калекцыі - Ірына Вашкевіч.

За творчае пераасэнсаванне народных традыцый у дадзенай калекцыі, якая называецца "Колер абуджэння", калектыву аддзела рамёстваў і традыцыйнай культуры таксама ўзнагароджаны Падзячным пісьмом галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гарадзенскага аблвыканкама.

ДУ "Лідскі раённы цэнтр культуры і народнай творчасці".

26 красавіка (аўторак)

на сядзібе ТБМ (Румянцава, 13) адбудуцца чарговыя заняткі ў гістарычнай школе "Гісторыя ў падзеях і малюнках" з Алегам Трусовым
Новы гістарычны цыкл - Беларусь у XX ст.
Пачатак 18.00. Уваход вольны.

Адукацыйныя паслугі
Школа асобнага росту "ШАР"
Псіхалаг Людміла Дзіцэвіч
Семинар-трэнінг
"Сімтэмы траўмы несправядлівасці"
22.04.2016 а 18-ай
Для кантактаў:
сл. тэл. (+375 17) 327-60-88
х.тэл. (+375 17) 231-44-35
МТС (+375 29) 769-29-78
velcom (+375 29) 960-14-53
e-mail spadarl@yandex.ru

Заняткі ў Школе асобнага росту "ШАР" праходзяць кожную пятніцу а 18-ай гадзіне (звяраць з абвесткамі) ў сядзібе ТБМ па адрасе вул. Румянцава, 13.
Наступныя заняткі - 29.04.16

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрась Бабіч, Юля Бажок, Марыя Баравік, Вінцук Вячорка, Аляксей Карпенка, Эла Оліна, Ігар Пракаповіч, Аляксей Пяткевіч, Станіслаў Суднік, Павел Сцяцко, Алег Трусаў, Дзяніс Тушынскі, Аляксей Шалахоўскі.

<http://naszaslowa.by/> <http://pawet.net/>
<http://kamunikat.org/> <http://tbn-mova.by/>
<http://nashaslova.mns.by/>

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі.
Рэдакцыя рукапісы не вяртае.

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.
Выдавец: Установа інфармацыі "Выдавецкі дом ТБМ".
Газета падпісана да друку 18.04.2016 г. у 17.00. Замова № 883.
Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 2000 асобнікаў.
Падпісны індэкс: 63865.
Кошт падпіскі: 1 мес. - 9800 руб., 3 мес. - 29400 руб.
Кошт у розніцу: па дамоўленасці.

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб рэгістрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даліна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslowa@tut.by